

29.9.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: STM määräys 8.10.2020 (VN/22109/2020).

Lausunto alueellisista covid-19-epidemian vaiheista koskien VN:n antamaa asetusta ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Valtioneuvosto on antanut asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (116/2021 ja asetuksen muutokset).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaisesti lausunnon alueellisesta covid-19-epidemian vaiheesta ja tehdyistä toimenpiteistä. Tässä lausunnossa otetaan huomioon sairaanhoitopiirin alueellisten yhteistyöryhmien näkemykset alueiden epidemiologisista tilanteista.

Sairaanhoitopiirit ovat organisoineet viranomaistyötä alueellaan yhdessä kuntien, ELY-keskusten, AVI:en ja THL:n kanssa. Alueellinen epidemiatilannearvio tehdään ensi sijassa sairaanhoitopiirien koordinoimissa alueellisissa työryhmissä, joissa on soveltavasti edustus myös kuntien toimivaltaisilla viranomaisilla. Arvio perustuu seurantatietojen ja tartunnan jäljitystä koskevien tietojen tarkasteluun. Sairaanhoitopiirit raportoivat THL:lle alueidensa epidemiologisesta tilanteesta sekä päätetyistä toimenpiteistä viikoittain. Tiedot käsitellään sosiaali- ja terveysministeriön asettaman tilannekuva- ja mallinnusryhmän kokouksessa osana covid-19-epidemian torjumiseksi laaditun valtioneuvoston hybridistrategian toteutumisen arviointia.

Rokotusohjelman edistyminen

Suomessa koronarokotusten kohderyhmästä eli 12 vuotta täyttäneistä oli 29.9. mennessä 69 % saanut toisen rokoteannoksen ja 84 % ensimmäisen rokoteannoksen. Yli 40-vuotiaassa väestössä on yhteensä saavutettu yli 80 %:n kahden rokoteannoksen kattavuus, ja kussakin yli 40-vuotiaiden 5-vuotiskäryhmässä yli 80 % on ottanut ensimmäisen rokotusannoksen. Nuorilla ja nuorilla aikuisilla (16–39-vuotiaat) rokotuskattavuus on toistaiseksi alhaisempi: ikäryhmästä 51 % on ottanut kaksi rokoteannosta ja 75 % on ottanut ensimmäisen annoksen. 12–15-vuotiaista 67 % on ottanut ensimmäisen rokoteannoksen. THL:n arvion mukaan 12 vuotta täyttäneen väestön 80 % rokotekattavuus voidaan saavuttaa lokakuun loppuun mennessä.

29.9.2021

Terveydenhuollon kuormitus

Sairaalahoidon tarve on pysynyt viime viikkojen ajan vakaana. Sairaalahoidossa oli 29.9. yhteensä 102 covid-19-potilasta, joista 77 erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla ja 25 oli tehohoidossa. Sairaalahoidon kokonaiskuormitus on pysynyt viimeisten viikkojen aikana vakaana, mutta aivan viime päivinä on ollut havaittavissa nousua. Sama koskee teho-osastojen kuormitusta. Syyskuun aikana sairaalahoitoon joutuneista 74 % on ollut rokottamattomia. Kokonaiskuormitus on elo-syyskuun aikana ollut runsas kolmasosa kevään 2021 huippujaksojen kuormituksesta.

Potilaita osastolla, koko maa	5.9. (Vkon 35 loppu)	12.9. (Vkon 36 loppu)	19.9. (Vkon 37 loppu)	26.9. (Vkon 38 loppu)	Tilanne 29.9.
ESH-vuodeosasto	43	45	50	56	77
Tehohoito	25	30	20	25	25
Yhteensä	68	75	70	81	102

Valtakunnallinen epidemiatilanne

Viikoittainen uusien koronatapausten määrä Suomessa on pysynyt samalla tasolla kuin edellisellä viikolla. Viikolla 38 (20.–26.9.) uusia tapauksia todettiin yhteensä 2 855, kun edellisellä viikolla 37 tartuntoja todettiin 2 789. Tapausmäärät ovat kuitenkin merkittävästi vähentyneet verrattuna elokuun alun viikkoihin 31-32 jolloin tartuntoja todettiin viikoittain yli 5000.

Uusien tapausten ilmaantuvuus oli viikkojen 37–38 (13.–26.9.) aikana 102/100 000 asukasta, mikä on 20 % vähemmän kuin edeltävien kahden viikon aikana (30.8.–12.9.), jolloin tartuntoja ilmaantui 127 sataatuhatta asukasta kohden. Epidemiatilanne on siis parantunut, vaikka tartuntoja todetaan Suomessa edelleen paljon. Epidemia leviää tällä hetkellä erityisesti 20–49-vuotiaiden, rokottamattomien henkilöiden keskuudessa.

Ravitsemisliikkeiden rooli Covid-19-epidemian leviämisessä

Ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrä on pysynyt viimeisten viikkojen aikana alhaisena, mikä on todennäköisimmin seurausta niihin kohdistuvista rajoituksista. On kuitenkin huomattava, että tartunnanlähde jäi edelleen epäselväksi yli kolmanneksessa kaikista uusista koronatapauksista, ja on todennäköistä, että osa näistä tartunnoista on peräisin ravitsemisliikkeistä.

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteesta että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään yli kolmanneksessa tapauksista selvittämättä.

THL luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailuterassit vähäisen riskitason ympäristöiksi (Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä, THL).

29.9.2021

Alueellinen epidemiatilannearvio

Sairaanhoitopiirien alueellisten yhteistyöryhmien itse tekemien arviointien perusteella viisi aluetta oli 29.9.2021 STM:n toimintasuunnitelman määritelmän mukaisessa leviämisvaiheessa. Seitsemän sairaanhoitopiiriä oli määriteltä kiihtymisvaiheeseen.

Leviämisvaihe: Etelä-Karjalan, Helsingin ja Uudenmaan (HUS)*, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit (viisi aluetta).

Kiihtymisvaihe: Itä-Savon, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Pohjois-Savon** ja Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirit (seitsemän aluetta).

Perustaso: Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Kainuun, Keski-Suomen, Lapin, Länsi-Pohjan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (yhdeksän aluetta).

* HUS-alueella Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa ovat leviämisvaiheessa, muut kunnat kiihtymisvaiheessa.

** Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä Kuopion kaupunki on leviämisvaiheessa.

Muutokset alueellisissa tilanteissa edelliseen lausuntoon (22.9.2021) verrattuna:

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä useampi kunta palasi leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen 23.9.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri palasi kiihtymisvaiheesta perustasolle 27.9.

Kainuun sairaanhoitopiirissä Kajaani palasi kiihtymisvaiheesta perustasolle 28.9.

Vaikka HUS-alueella valtaosa kunnista on jo palannut leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen, voidaan HUS-alueen katsoa kokonaisuutena olevan edelleen leviämisvaiheessa. Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan alueella (jotka ovat leviämisvaiheessa) asuu yli 70 % HUS-alueen väestöstä.

Johtopäätökset

Rokotukset ovat edistyneet nopeasti ja vakavan taudin riski väestössä pienentyy jatkuvasti. Covid-19-potilaiden aiheuttama sairaalakuormitus on pysynyt vakaana, ja tartuntamäärät ovat vähentyneet useamman viikon ajan, joskin viimeisen viikon aikana tämä trendi näyttää ainakin toistaiseksi katkenneen ja tartunnat ovat erityisesti lisääntyneet nuorten ja keski-ikäisten aikuisten keskuudessa. Jatkuessaan tämä voi johtaa sairaalakuormituksen merkittäväänkin nousuun. Rokotuskattavuuden antama suoja ei siksi ole vielä sillä tasolla, että tartuntojen torjuntatoimista voitaisiin kaikilta osin luopua. Tavoitteena on estää tartuntojen laaja leviäminen vakavamman sairastumisen riskissä oleviin rokottamattomiin ikä- ja riskiryhmiin.

Laitoksen arvio on, että ravitsemisliikkeitä koskevien rajoitusten täysi purkaminen ei vielä ole perusteltua, ottaen huomioon erityisesti alkoholimyyntiin keskittyvien ravitsemisliikkeisiin liittyvä merkittävä tartunnan riski, ja keski-ikäisten sekä nuorten aikuisten yhä väestötasolla liian matala rokotussuoja. Rajoitusten purkamisen voi olla perusteltua, kun näiden väestöryhmien rokotuskattavuus on noussut tarpeeksi korkeaksi. Rajoitusten purkamisessa tuleekin edelleen ottaa huomioon alueellinen epidemiatilanne sekä välttää eri rajoitustoimien samanaikaista purkamista. Rajoitusten ennenaikainen lieventäminen aiheuttaa riskin, että epidemiatilanne ei parane tai saattaa jopa heiketä nykyisestä. Tätä myötä muista rajoitustoimista, kuten lapsiin ja nuoriin kohdistuvista rajoituksista luopuminen, jonka tulisi olla ensisijaista, viivästyisi.

29.9.2021

Helsinki, 29.9.2021

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Yksikön päällikkö

Otto Helve

Liite 1. Yhteenveto epidemiatilanteen kehittymisestä sairaanhoitopiireittäin. Taulukossa esitetään ilmaantuvuudet, tapausten määrä sekä covid-19-positiivisten näytteiden osuus kaikista testatuista näytteistä. Epidemiatasojen määrittelyyn käytettävät kriteerit on kuvattu alemmassa taulukossa.

Aluehallinto- virasto	Sairaanhoitopiiri	Ilmaantuvuus (tapausta/ 100 000 asukasta)		Tapausten määrä		Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä	
		14 vrk		7 vrk		7 vrk	
		Viikot 35–36	Viikot 37–38	Viikko 37	Viikko 38	Viikko 37	Viikko 38
Etelä-Suomi	HUS	197.3	130.4	1117	1104	3.1	3.4
	Etelä-Karjala	113.4	132.2	99	69	4.0	3.5
	Kymenlaakso	85.1	69.2	63	50	2.4	2.2
	Päijät-Häme	83.5	118.3	100	148	3.2	5.3
	Kanta-Häme	94.7	49.7	59	26	2.3	1.4
Lounais- Suomi	Varsinais-Suomi	169.7	132.0	296	344	5.0	5.4
	Satakunta	47.8	164.2	170	184	4.0	5.3
Länsi- ja Sisä-Suomi	Pirkanmaa	114.4	80.9	192	246	2.4	3.7
	Keski-Suomi	37.9	98.4	101	148	3.2	3.8
	Etelä-Pohjanmaa	54.1	31.7	30	31	1.0	1.4
	Keski-Pohjanmaa	73.8	73.8	34	23	2.4	2.0
	Vaasa	204.6	96.1	88	75	2.9	2.7
Itä-Suomi	Etelä-Savo	54.3	53.3	35	17	2.2	1.2
	Itä-Savo	120.2	95.2	15	23	1.9	3.2
	Pohjois-Savo	90.2	155.9	175	205	4.1	6.3
	Pohjois-Karjala	17.1	25.0	18	23	0.7	1.2
Pohjois- Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	88.2	82.9	135	206	2.3	4.2
	Kainuu	104.5	55.7	19	21	1.4	6.6
Lappi	Lappi	54.6	72.5	39	46	1.5	2.8
	Länsi-Pohja	60.3	36.9	14	8	0.9	0.7
Ahvenanmaa		13.3	6.6	1	1	0.2	0.3

	Tartuntojen ilmaantuvuus (tapausta / 14 vrk / 100 000 asukasta)	Positiivisten näytteiden osuus
Leviämisvaihe	yli 25–50	yli 2 %
Kiihtymisvaihe	alle 25	yli 1 %
Perustaso		alle 1 %